

הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קעד קסג

באר הגולה

ל ברכות מ' מ"א לדעת רש"י ורבינו תם ובגדולי הצרפתים מ רבינו יונה

המזון (כו) ועיין לקמן סוף סימן ער"ב. (כז) ולענין יין של הבדלה שלפני המזון (עייין לקמן סימן רצט סעיף ח): ז (כח) אם אין לו יין ושותה מים או שאר משקה, אין לברך עליהם, דחשיבי (כט) כבאים מחמת הסעודה, לפי שאין דרך לאכול בלא (ס) [ט] שתיה. ואף יין לא היה צריך ברכה לפניו, אלא מפני שהוא חשוב קובע ברכה לעצמו, אבל מים או שאר משקים לא חשיבי (ל) ואינם טעונים ברכה; וואפילו אם היה צמא קודם סעודה, כיון שלא רצה לשתות אז כדי שלא יזיקו לו (לא) המים, נמצא כי שתיית המים בסיבת הפת היא *ופת פוטרם.

שערי תשובה

כשהקורא מכיין לגמור עם העולה ושחק ואחר-כך אמרו שיקרא להלן, צריך העולה לברך שנית דהוי כנמלך; ובגינת-הורדים חולק על מהרי"ק ש' ובפרח-שושן מחזיק בדעת מהרי"ק ש', ובבר"י כתב בשם מו"ה שכתב לחלק דכוונת המברך על כל מה שיקרא לפניו כו' וגם בצירוף מ"ש גו"ר דש"ץ טפל לצבור ובתרייהו גריר, וכן ראיתי בקהל רב כמה פעמים בפני חכמים ולא הצריכוהו לברך, ע"ש: [ט] שתיה. עבה"ט. ועיין בשו"ת נחלת-שבעה סימן ל, הביאו ביראפריס.

ביאור הלכה

לענין שאר משקין ששתה לפני המזון שסתמנו לברך ברכה אחרונה, בשם כמה אחרונים, והוא דעת המגן-אברהם וברכ"י וסוף והגר"י וחיי"א דאדם ומגן-גבורים, ואף שאליה רבה צידד לפסוק כעולת-תמיד והט"ז דשאר משקין שוה ליין לזה מפני שסוכרים שהם גס-כן מעוררים תאות המאכל [חזק ממים, גם האליה רבה מסכים לאחרונים הנ"ל], לא ראינו לחוש לדבריהם, מאחר שגם ביין גופא שסתם המחבר לפטור כדעת הרא"ש אינו ברור, כמו שכתבנו מקודם, וביותר לפי מה שמצאתי עתה בקונטרס אחרון של הגר"ז שכתב שרוב הפוסקים חולקין על הרא"ש בזה, וכעין זה מצאתי בנשמת-אדם כלל מאן [וגם בהגהת הגר"ח צאנזאר (שנדפס בשולחן-ערוך ברפוס זיטאמיר) הקשה על שיטת הרא"ש מתוספתא שהובאה בסימן קעז במגן-אברהם סעיף-קטן ו, עיין שם, ומחמת זה דעתו לדינא כהפוסקים החולקים על הרא"ש, ולדעתם אף ביין ששתה לפני המזון צריך ברכה אחרונה], ועל-כן די לנו שנפטור ביין, שייך על-כל-פנים בוודאי גריר תאות המאכל, כמבואר בהרא"ש, ולא בשאר משקין, ואפילו אם לא בירך עד לאחר ברכת-המזון יברך אחר-כך [ח"א]. ומיהו, ביין-שרף שגורר תאות המאכל, בוודאי שוה ליין לענין זה, לפיכך אם שותה יין-שרף קודם נטילת ידים לעורר תאות האכילה אין צריך ברכה אחרונה אף כששתה שיעור רביעית, דברכת-המזון פוטרתו. וכתב החי"א-אדם, דאפילו כמים אם הוא צמא הרבה ואינו תאב לאכול מחמת הצמאון ושותה מים לפני נטילה כדי שיתאב לאכול אחר-כך, גס-כן אין צריך לברך ברכה אחרונה, דהוא שייך לסעודה. ודע, דכל זה שכתבנו למעלה דצריך לברך ברכה אחרונה על המשקין ששתה לפני המזון הוא דוקא כשאינו שותה משקין בתוך המזון, אבל אם שותה גם בתוך המזון, נשאר המגן-אברהם בסעיף-קטן יד בצריך עיון אם צריך לברך ברכה אחרונה, עיין שם, ועל-כן כתב שם דבאופן זה טוב שלא ישתה קודם הנטילה רק פחות מרביעית, עיין שם: * ופת פוטרם. דע דבזה יש חילוק: דאם הוא קובע סעודה על-כל-פנים על הפת, מברך עליו 'המוציא' והמשקה הוא טפל להפת, ואם הוא אוכל רק מעט פת כדי שלא יזיק לו המשקין אליבא ריקנא בלבד, אזי אדרבא, המשקין עיקר והפת טפל, והיה ראוי להפטר לגמרי בברכת המשקין, אלא משום שאוכל לפת תחלה קודם להעיקר, ועל-כן מברך על הפת הטפל 'שהכל', וקאי הברכה על הפת ועל המשקין [כן הוא כוונת המגן-אברהם בסעיף-קטן יב לכאורה, וכן מתבאר בשולחן-ערוך].

באר היטב

דעתו על כל מה שיתנו לו עוד, ט"ז, ע"ש: (ס) שתיה. משמע דין-שרף דאין דרך לשתותו תמיד לא חשיב כבאים מחמת הסעודה וצריך לברך עליו, ואף מי שרגיל לשתותו תמיד, בטלה דעתו אצל כל אדם, מט"מ ורש"ל ול"ת וט"ז ועמ"א. והעטרת-זקנים בסימן קעז כתב משם הגאון מהר"ר פייבש ליתן היין-שרף על השולחן בשעת המוציא ואז ברכת המוציא פוטר, ואם לא עשה כן יטבול מעט פת בחוכו, ע"ש. ומיהו

משנה ברורה

לא וכו'. כך צריך לומר. ורוצה לומר, דאף דאז לא שייך לומר דהוא שתיה אחת עם אלה שבתוך הסעודה, אפילו הכי פוטר, דהן עצמן בכלל סעודה הן, וכנ"ל. ולענין מים ושאר משקין ששותה קודם המזון ואינו שותה בתוך המזון, דעת הרבה אחרונים דצריך לברך עליהם ברכה אחרונה, שאין ברכת-המזון פוטרתן, דמכיון ששתה אותם קודם 'המוציא' אינם שייכים לסעודה כלל, לבד יין-שרף שוה ליין, דהוא מעורר תאות המאכל. ועיין ביאור הלכה: (כו) ועיין לקמן סוף סימן ער"ב. סעיף ז, לענין קידוש, דשם מבואר דגם בו ברכת-המזון פוטרתו. ועיין ביאור הלכה מה שכתבנו בזה: (כז) ולענין יין של הבדלה. רוצה לומר, דהם אינם באים לצורך סעודה. ועיין שם שכתבנו, דאם לא בירך קודם הסעודה לא יברך עוד, (כט) ויפטרנו בברכת-המזון. ולענין אם פוטר ברכת-המזון היין ששתה אחר גמר הסעודה, יש דעות בפוסקים: (ל) יש אומרים דאין ברכת-המזון פוטר בסתמא וצריך לברך על היין מעין שלש, אם לא שכיון בהדיא בברכת-המזון לפטור גם היין, דאז פטור בדיעבד, כמבואר בסימן רח סעיף יז; (לא) יש אומרים דאין צריך לברך ברכה אחרונה, וברכת-המזון פוטר בסתמא (לב) אף לכתחלה. מיהו, אין דין זה מצוי בינינו, לפי המבואר לקמן בסימן קעז דאין אנו מושכין ידנו מן הפת עד ברכת-המזון, אם-כן הוי הכל ככתוך הסעודה וברכת-המזון פוטר [מ"א]; ומיהו, באמת לכתחלה טוב יותר שיכין בעת ברכת-המזון לפטור: ז (כח) אם אין לו יין וכו'. אסעיף א קאי, דאין שבתוך הסעודה מברך ברכה ראשונה אף בתוך הסעודה משום חשיבותו, אבל שאר משקין לא, דנטפלים להסעודה: (כט) כבאים מחמת הסעודה. בתוך הסעודה, דמבואר בסימן קעז דאין מברכין עליהם, דנפטרין בברכת 'המוציא': (ל) ואינם טעונים ברכה. לא לפנייהם ולא לאחרייהם, (לב) ואפילו אם הם באים אחר גמר סעודה, לדידן דאין אנו מושכין ידנו מן הפת וחשוב הכל ככתוך הסעודה: (לא) המים.

שער הציון

(כט) ונכון שיכין לפטור ברכת-המזון דאז בוודאי פטור, וכמו שכתוב בסימן רח: (ל) ב"ח והגר"א, ועיין במלחמות פרק ערכי פסחים ובר"י [בענינא דברכה-אחרונה ד' כוסות], ועיין במגן-גבורים: (לא) מגן-אברהם בשם הרשב"א והרב רבינו יונה: (לב) הטעם, דאף-על-גב דלאחר הסעודה הוא ואין היין שייך לסעודה, מכל מקום כיון דברין היה ראוי לברך על היין ברכת-המזון לכתחלה, אלא דלא קבעי אינשי סעודתא עליה, כדאמרינן בגמרא, והכא כיון דבסעודה הוא, מגו דהוי קביעות לפת הוי נמי קביעות ליין. וכתב המגן-אברהם, דבשאר משקין דלא שייך טעם זה, ממילא לכולי עלמא אין ברכת-המזון פוטר וצריך לברך גם ברכה אחרונה אחריו. ואכן לפי מסקנת המגן-אברהם, גם בשאר משקין אין צריך לברך ברכה אחרונה אף ששתה לאחר גמר הסעודה קודם ברכת-המזון, ולדידן חשוב הכל תוך המזון; מיהו, באמר 'הב לן ונברך' ושותה שאר משקין, צריך לברך ברכה ראשונה ואחרונה לכולי עלמא [פרי-מגדים, עיין שם טעמו]: (לב) מסקנת המגן-אברהם בסעיף-קטן ט:

באר הגולה קסד הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קעד

ג הרשב"א
הראב"ד לדעת יש
מפרשים ס' הרא"ש שם
החשובות כלל ד'
הנהגות מיישני פרק ד'
מהלכות ברכות

(לב) י'יש אומרים לברך על (לג) המים שבסעודה; ויש מחמירין עוד לברך עליהם (לד) בכל פעם, דסתמא נמלך הוא בכל פעם. ויהרועה להסתלק מן הספק, ישב (לה) קודם נטילה (לו) במקום סעודתו (לי) *ויברך (לח) על דעת לשתות בתוך (ט) [ט] סעודתו: הגה (לט) *והמנהג

באר היטב

בשבת אין צריך לכל זה, דממה-נפשך אם קידש על היין נפטר בזה כמ"ש ס"ב, ואם קידש על השיכר נפטר בברכת שהכל, ועמ"א. משקה שקורין מע"ד א"צ ברכה, דגם הוא בכלל שתיה לאכילה ודינו כשכר, ט"ז: (ט) סעודתו. ומ"מ צ"ע אם שתי רביעית אם צריך ברכה אחרונה, ע"כ ישתה פחות מרביעית לפני הסעודה ובוה יסתלק מן הספק, וכ"כ בכונת האר"י ז"ל, או יתן לאחר שאינו אוכל לברך ויתכרין לפוטרו. ואם שתי

ע"ש: [ט] סעודתו. עב"ט. ועיין בברי" שהט"ז הביא נוסחא מוטעית וכן ביד-שקורין מע"ד א"צ ברכה, דגם הוא בכלל שתיה לאכילה ודינו כשכר, ט"ז: (ט) סעודתו. ומ"מ צ"ע אם שתי רביעית אם צריך ברכה אחרונה, ע"כ ישתה פחות מרביעית לפני הסעודה ובוה יסתלק מן הספק, וכ"כ בכונת האר"י ז"ל, או יתן לאחר שאינו אוכל לברך ויתכרין לפוטרו. ואם שתי

ביאור הלכה

הגר"ו, ודלא כמחצית-השקל]. והנה האבן-העזר תלה ליה דברי המגן-אברהם זה בדבריו שבסימן קעז סעיף-קטן א, ולעניות דעתי זה אינו, דפה הוא טפל גמור, שהפת אינו רק תועלת להמים שלא יזיקנו, מה שאין כן התם, נהי דאינו עיקר שיהיה יכול לפטור המאכלים, על-כל-פנים טפל לא הוי להפסיד ברכתו הראוי ולברך 'שהכל', ולפיכך לא מסתפק בזה המגן-אברהם שם בזה, עיין שם: * ויברך על דעת לשתות וכו'. ודוקא אם הוא מתנהג על-כל-פנים מהמים ששותה, אבל אם אינו מתנהג כלל אין כדאי לברך עליהן, עיין בסימן רד סעיף ז ובמה שכתבנו שם: * והמנהג וכו'. ואם יש לו יין, טוב שיפטור אותם על-

משנה ברורה

אליבא ריקנא, (לז) והוא הדין בשאר משקין: (לב) ויש אומרים לברך. היינו ברכה ראשונה, דסבירא להו דדינו כמו פירות שאוכל בתוך הסעודה דצריך ברכה לפנייהם, אבל מברכה אחרונה לכולי עלמא נפטרין בברכת-המזון: (לג) המים. והוא הדין לשאר (לה) כל המשקין. ואף-על-גב דין חשבינן ליה בא מחמת הסעודה נדרק משום חשיבותו צריך ברכה, וכנ"ל, יין שאני דסעידי ליבא טפי, וגם דבא להמשיך תאות האכילה, מה שאין כן שארי משקין: (לד) בכל פעם, דסתמא וכו'. ואף לדעה זו, דוקא במים

אמרינן דסתמא נמלך הוא, שאין אדם שותה מים אלא לצמאו, אבל בשיכר ומי-דבש וכיוצא בזה לא חשיב בסתמא נמלך, ובברכה אחת סגי לכולי עלמא, אך לאקרי"ץ¹ ודומיהו, שאין שותין כי אם לצמאו, דינם כמו מים לדעה זו [מ"א]: (לה) קודם נטילה. דלאחר נטילה אין לו להפסיק בשתיית משקין של רשות. והבדלה דסעיף ד שאני, משום (לו) דאסור לאכול קודם הבדלה: (לו) במקום סעודתו. ולא (לז) ישנה מקומו, דבשינוי מקום צריך לברך שנית כששותה אחר-כך, וכמבואר בסימן קעז, ואם-כן לא תיקן כלום: (לז) ויברך וכו'. וכתבו האחרונים, דיזהר לשתות פחות מרביעית, דאם ישתה רביעית לא יועיל כלום בתיקונו, (לח) דיכנס בספק ברכה אחרונה על המשקין האלו, דאפשר דאין ברכת-המזון פוטרתו, דאין שייכים לסעודה מכיון ששתה קודם נטילה. (לט) אכן אם יש לו כוס שכר לברך עליו ברכת-המזון אין צריך ליזהר בזה, דברכת 'בורא נפשות רבות' שיברך על הכוס יפטור גם את המשקין ששתה קודם נטילת ידים: (לח) על דעת וכו'. או שיבקש (מ) לאחר שאינו אוכל שיברך על המשקה ויתכרין לפוטרו: (לט) והמנהג כסברא הראשונה. והטעם כדלעיל: לפי שאין אכילה בלא שתייה, והוי כדברים הבאים מחמת הסעודה. ולענין יין-שרף, (מא) יש אחרונים שכתבו דצריך ברכה בתוך הסעודה, משום שאין שותין אותו מחמת צמאון האכילה כשאר משקין, אבל המגן-אברהם כתב (מג) דבתוך הסעודה אין צריך ברכה, משום דאז בא לעורר תאות המאכל וחשיב גם זה מחמת הסעודה [והוא הדין בפירות הבאים להמשיך תאות האכילה, (מג) כגון לימני"ש מלוחים² או זית מליח או אוגערקע"ס מלוחים³ וכיוצא בזה, ולא דמי לשאר פירות שבתוך הסעודה שצריך ברכה], וכן העתיקו (מד) איזה אחרונים כדעתו. ובאמת היה ראוי לנהוג בזה כעצת המחבר לענין שאר משקין [דיברך על מעט מהיין-שרף קודם נטילה על דעת לפטור מה שישתה בתוך הסעודה] מפני (מה) שיש דעות בזה, אלא שהעולם נהגו להקל, ויש להם על מה לסמוך. וכל זה בתוך הסעודה, אבל אם שותה את היין-שרף אחר סעודתו, דאז בוודאי דעתו רק לעכל המזון, לכולי עלמא צריך ברכה [אחרונים]; מכל מקום נראה לי דאם אכל מאכל שמן ולקח (מו) מעט יין-שרף להפיג השמנונית שבפיו, אם רגיל בענין זה, (מז) הוא בכלל טפל להאוכל, ועל-כן אף אם הוא אחר גמר סעודתו אין צריך לברך. כתב החי"אדם, דאם שותה

שער הציון

(לז) לבוש: (לס) מגן-אברהם בסעיף-קטן יג ומאמר-מרדכי ונהר-שלום ומגן-גבורים, ודלא כט"ז: (ט) מאמר-מרדכי: (לז) מגן-אברהם: (לס) עיין במגן-אברהם דתליא בשתי הרעות האלו, ולדעה ראשונה דאין צריך לברך על המשקין שבתוך הסעודה, אם-כן הברכה ראשונה שמברך על המשקין ששותה לפני הסעודה אינו בא לפטור המשקין שבתוך הסעודה [דבלאו הכי פטור מלברך עליהן], אם-כן ממילא אין שייכים כלל להסעודה וצריך ברכה אחרונה עליהן: (לט) מסוף דברי המגן-אברהם בסעיף-קטן יד. ודבריו בסעיף-קטן ט מעורבבין בזה מאד להמעיין במגן-אברהם ובמחצית-השקל, ואולי יש טעות-סופר בדבריו: (מ) מגן-אברהם בשם ר"מ מינין: (מא) רש"ל ומ"מ ולחם-חמורות ולבוש וט"ז בסעיף-קטן י ואליה רבה בסוף סימן קעז: (מב) והנה המגן-אברהם חילק בזה גופא, דאם רוצה לשתות הי"ש בתחלת אכילתו ודיינו לאחר ברכת 'המוציא', צריך ברכה, משום דאז אינו בא לעורר תאות המאכל כל-כך, דבלאו הכי רגיל לשתות בכל יום בבוקר לחיזוק הלב, אבל בשממת-אדם כתב דזה תלוי בטבע האדם, וכן בטי"ז סוף סימן קעז משמע גם-כן דאף בתחלת האכילה בא לעורר תאות המאכל, וכן סתם בחי"אדם דאף בתחלה אין לברך: (מג) חי"אדם. ולכאורה פשוט דהוא הדין זית מלוח דגם הוא בא לעורר תאות האכילה, כפי מה שהובא בהרא"ה: (מד) הגר"ו בסידורו וחי"אדם [ומגן-גבורים גם-כן העתיק דברי המגן-אברהם להלכה וחילק בין בתוך הסעודה לבתחלת הסעודה, אך כבר כתבנו דזה תלוי לפי טבע האדם: (מה) דאלו האחרונים שהעתיקו לעיל, רש"ל ולבוש וסיעתייהו, כולוהו לא סבירא להו האי סברא דמפני שהוא בא לעורר תאות האכילה לא יצורך ברכה, דבאמת הראיה שמביא המגן-אברהם מהטור כבר דחו האחרונים דהוא רק לענין לפטור מה ששתה קודם המזון מברכה אחרונה, דנתשב כבא בתוך הסעודה, אבל אין ראיה דחשיב זה כבא מחמת הסעודה, דאולי הוי כמו פירות, וגם הראיה מרש"י אין ראיה כל-כך [ואין כאן מקום להאריך], ולא נשאר לו אלא המרדכי ותוספות, ולעומת זה נמצא הראיה שהביאו המגן-אברהם, וכן מצאתי בחידושי הרשב"א בדף מא, ויש סוגיא דהביאו תנאים וענבים, שכתב בפירושו לדינא כדעת הרא"ה, עיין שם, ונמצא דהוא ספיקא דדינא, ואף משפך ברכות להקל, ומסתמא זהו טעם המנהג, מכל מקום הרועה להסתלק מן הספק יעשה כעצת המחבר לענין משקין, או שיטול מעט צוקע"ר⁴ ויפטור בברכתו. ולא העתיקו העצות שכתב בבאר היטב, שפקפקו עליהם כמה אחרונים [וליתן על השולחן ויהא דעתו עליהם אינו מועיל, כמו בפירות לקמן בסוף סימן קעז במגן-אברהם, ולטבול פת ביי"ש אינו מועיל רק לאותה תחיכה, אם לא שיטבול בתחלה ובסוף, כמו בפירות בקע"ו: (מו) ואפשר דמה שרגילין ליקח מעט י"ש אחר שאוכלין דגים או דג מלוח הוא גם-כן בכלל טפל אם הוא רגיל בכך ופטור לכולי עלמא: (מז) עיין לקמן בסימן ריב:

תרגום: 1 'שוש' (שורש מתוק) הממתיק את המשקה. 2 לימונים כבושים. 3 מלפפונים כבושים. 4 סוכר.

הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קעה קסה באר הגולה

ע ברכות מב

כסברא הראשונה: ח' על יין שבתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו (מ) אפילו הסיבו יחד: הגה דלא יכולין (מא) לענות אמן (טור) (מב) משום דחיישינן שמא יקדים קנה לושט: הגה (מג) ויש אומרים דאם אמר להם 'סברי רבותי', וישמעו ויכונו לברכה ולא יאכלו אז ויענו אמן, (מד) אחד מברך (י) לכולם, *וכן נוהגין (הגהת מ"י) פ"ז מהלכות ברכות ומרדכי ס"פ כיצד מברכין וטור בשם רש"י. (מה) ויאמר 'סברי רבותי', רוצה לומר, סוברים אתם לצאת בברכה זו, ולא יאמר 'ברשות רבותי', וכן (מו) כל מקום שמברכין על היין משום ברכת היין שבתוך הסעודה (מז) אין אומרים 'ברשות' אלא 'סברי' מטעם שנתבאר (בית-יוסף סימן קפ"ז בשם שבלי-הלקט):

קעה דיני ברכת 'הטוב והמטיב' על היין, ובו ו' סעיפים:

א ברכות נ"ט

א 'הביאו להם (א) יין אחר אינו מברך 'בורא פרי הגפן', אבל מברך עליו (ב) 'הטוב באר היטב

הקא"י, תשובת גינת-ורדים כלל א ס"י א-כ"ג, ע"ש. כתב בש"ג: האנוס"י שאוכלים אחר הסעודה למתק השתיה הוי כמו צנן וזית וברכת היין פוטרתה, עכ"ל. וכתב המ"א: ונ"ל דבשאר משקין תוך הסעודה ברכת הלחם פוטרתו, דהמשקה טפל ללחם והאנוס"י למשקה: (י) לכולם. וצריכים שיטעמו כל אחד תיכף מהכוס שלא להפסיק בין

רביעית, כגון בסעודות גדולות ששותין לפני המזון, יש לזהר שלא יצא קודם הסעודה דהוי הפסק ואז פטור מברכה אחרונה, דברכת-המזון פוטר הכל. ועיין מ"א וט"ז וביד-אהרן. מה שנוהגין בסעודות גדולות שלאחר שמברכין בה"מ על כוס של יין מביאין עוד משקה שקורין קא"י כדי ליישב דעתו של אדם ממאכליו, אין לברך על אותה

ביאור הלכה

די שיברך על היין בתוך הסעודה, שפוטר כל המשקין [א"ר]: * וכן נוהגין. ומשמע מפרי-מגדים דהידור מצוה לית כזה [היינו אף דבעלמא

משנה ברורה

אחר גמר סעודתו קאפ"ע¹, הוא רק כדי לעכל המזון ולא דמי לשאר משקין, ועל-כן צריך לברך ברכה ראשונה; ואינו מוכרח, ונכון שיברך מתחלה על מעט צוקע"ר² לפטור את הקאו"ע. וכל זה שייך רק לענין חול, (מס) אבל בשבת ויום-טוב (מט) בשחרית אין שייך כל זה, דהרי בוודאי כבר קידש על הכוס, וממה-נפשך אם קידש על היין הלא פוטר כל המשקין [ובאופן המבואר לעיל בסעיף-קטן ג], ואם קידש על השיכר וכיוצא בזה, הלא מברך 'שהכל' וממילא נפטר גם זה:

ח' (מ) אפילו הסיבו יחד. רוצה לומר: ולא כמו דאמרינן בעלמא [קס"ז סעיף יא] דאם הסיבו יחד אחד מוציא כולם, ועדיף טפי משום "ברכ"עם הדרת מלך", אבל בברכה שבתוך הסעודה לא יעשו כן: (מא) לענות אמן. ואף דקיימא לן בכל מקום דשומע כעונה, ועניית אמן אינו מעכב כלל לענין לצאת בהברכה, חיישינן שמא יענו אמן ויסתכן [רא"ש וטור]: (מב) משום דחיישינן וכו'. היינו משום דעוסקין אז באכילה ואין בית-הבליעה פנוי. ומבואר בפוסקים, דלדעה זו (כ) אף אם יניחו מלאכול ויכינו עצמם לשמוע הברכה ולענות אמן גם-כן לא מהני, דמכל מקום חיישינן שמא לא יזהרו להפסיק מלאכול ויבוא לידי סכנה [פרישה]: (מג) ויש אומרים וכו'. דהם סבירא להו הטעם דאין אחד יכול להוציא חבירו בברכת היין שבתוך הסעודה, משום דטרודים הם לאכול ולא יתנו לב לכונן לשמוע ולצאת, ולכן אם אמר מקודם שיברך: 'סברי מורי', ומניחים כולן לאכול ויכונו לבם להברכה, שפיר דמי, וגם משום סכנה סבירא להו דאין כאן כיון שפסקו מלאכול: (מד) אחד מברך לכולם. וצריכין שיטעמו כולם תיכף מהכוס ולא יפסיקו בין ברכה להשתיה [מ"א]: (מה) ויאמר 'סברי רבותי'. רוצה לומר: בברכה שבתוך הסעודה כשאחד מברך ומוציא כולם, לא יאמר 'ברשות רבותי' [דלשון זה אינו אלא נטילת רשות לברך], אלא 'סברי רבותי', דהיינו שיפסקו מלאכול ויתנו לב לשמוע הברכה ולצאת, כנ"ל: (מו) כל מקום וכו'. רוצה לומר, כשאחד מוציא חבירו, כמו קידוש והבדלה וכהאי גוונא. ובתופה וברית-מילה (נא) שאין נוהגין לומר 'סברי' כלל, הוא (נב) משום דרק במקום שצריך נטילת רשות אומרים על היין 'סברי' במקום רשות, אבל בחופה ומילה (נג) שאין נוטלין רשות (נד) אין לומר 'סברי' כלל: (מז) אין אומרים 'ברשות'. פירוש, אף דהיה ראוי לומר יותר 'ברשות' שהוא נטילת רשות מהמסובין שחפצים בו שיוציא אותם בברכתו, אלא משום ברכת היין שבתוך הסעודה דמוכרח לומר 'סברי' כדי שיפסיקו מלאכול, (נה) נהגו לומר לשון זה בכל מקום שמברכין להוציא אחרים:

א' (א) יין אחר. רוצה לומר, שמתחלה בירך על יין שבתוך המזון, ואחר-כך הביאו לו עוד יין, אפילו הוא ממין אחר, אפילו הכי נפטר בברכה ראשונה. ועיין לעיל בסימן קעד סעיף ה: (ב) 'הטוב והמטיב'. ומברך אותה בשם ומלכות, והוא הודאה על ריבוי היין שנודמן לו [ועוד כתבו (ב) הספרים טעם לנוסח זה: כי ידוע שהאדם צריך למעט בתענוגי העולם, ויין הלא מביא לידי שמחה ויכול לבוא לידי קלות-ראש, לכך סידרו נוסח זה של 'הטוב והמטיב', שידוע שברכת 'הטוב והמטיב' שבברכת-המזון תקנו על הרוגי ביתר שניתנו לקבורה, ועל-ידי-זה יזכור יום המיתה ולא ימשך אחר היין הרבה]. ודוקא על יין שבתוך המזון [או שהיו מסובין לשותת בלא אכילה ואחר-כך הביאו להם יין אחר, וכדלקמיה בסעיף ה בהג"ה], אבל על כוס

שער הצינן

(מס) מגן-אברהם: (מט) דבליה הלא יכול לקדש על הפת: (נ) ולענין דיעבד, מסתימת השולחן-ערוך משמע דאינו מעכב, וכן הרמב"ם וכל הפוסקים סתמו כזה: אכן בתוספות ברכות מ"ג, גיבור המתחיל הואיל, משמע שם ברברי ר' אלחנן דלעיכובא הוא, וכן משמע בחידושי הרא"ה להרי"ף: (נא) מגן-אברהם: (נב) מגן-אברהם, ופירוש דבריו נראה דהיינו משום דהתם הבעל-בית ובעל החתונה מכבדים אותו: (נג) ואפשר דמהאי טעמא אין אומרים 'סברי' על כוס ברכת-המזון, דרשות אין צריך ליטול כיון שנטל רשות מקודם שהתחיל לברך, ולכן אין לומר עתה גם 'סברי'; ואף דהלכוש הצריך לומר, עיין שם, האליה רבה כתב שאין נוהגין כן. ומכל מקום טוב שהמברך על הכוס ימתין מלברך עד שיגמרו הכל 'יראו את ה'" וגו' שנוהגין לומר, עיין באליה רבה: (נד) אף דהאליה רבה הקשה עליו מדברי השבלי-לקט, המעיין שם יראה דלפי טעם הרמ"א שהעתיק תחלת דברי השבלי-לקט בשם רב האי גאון, דברי המגן-אברהם נכונים הם, וסוף דברי השבלי-לקט שהביא האליה רבה על-כרחך שיטה אחרת היא, עיין שם: (נה) עיין ב"ח ושיבלי-לקט בשם כמה ראשונים עוד טעמים להמנהג: (נז) רבינו בחיי הובא בחידושי רבי עקיבא איגור, ואליה רבה בשם בנימין זאב:

תרגום: 1 קפה. 2 סוכר.